

Slovenski GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

List 18. V Celovcu 15. oktobra 1867. Letnik X.

Slavec.

(Zložil J. Kresnik.)

Ko se v zarji zopet
Novi dan rojeva,
Miloglasno petje
Po gorah odmeva.

Le otožni slavec
V temni log se skrije,
Da na jasnem nebu
Lunica prisije.

In ko pevcev družba
Med grmovjem spava,
Slavičeva pesem
Po livadah plava.

Čuden mož.

(Spisal Fr. Remec.)

(Konec.)

„Ali vsediva se rajši pod tisto le lipo tje, ker je hladneje,“ nadaljuje menih.

Ko sva se vsedla, začne tako le:

Prva ljubezen malokdaj obrodi; najrajše nesrečno izide. Marsikteremu zaseka globoko rano, ktera se ne zaceli, dokler mu življenja luč ne ugasne. Ni sreča, ni nesreča, ni toga ni veselje je ne izključuje iz srca, in tudi v poznejših letih se je bodeš često spominjal.

Tudi meni je ogenila vse žive dni.

Imel sem dvanajst let in sem bil osmošolec v nekem glavnem mestu. Ljubil sem dekle, da si ne moreš bolje želeti. Bila je lepa, mlada, dobra, pridna pa bogata. Vdana mi je bila z dušo in telesom. Gojila sva sladke nade in si obetala prijetno in sijajno bodočnost; ali njena mati, ohola gospá, ki se je kovala v zvezde in si obetala zlate gradove, nam vse podere.

Poznala sva se še le kakega pol leta, kar se grozeči oblaci zberó nad najino srečo. Da-si ravno sva skrbno skrivala svojo vdanost, vendar naju kmalu spazijo. Kar sva se ljubila, bila je Milica — tako je bilo ime dekletu — nekoliko resnejša, nego poprej, in se je tudi sicer nekako spremenila. Njena mati je pa koj uganila, kaj jej je, in razodene najino skrivnost tudi svojemu soprogu, Miličinemu očetu.

Prišedši nek večer v njenih roditeljev stanovanje, dobim v sobi očeta samega. Bil je nenavadno resen. Dolgo je molčal; naposled vendar pravi: „Kaj ne, da ljubite Milico? Nikar mi ne tajite, ker vse vem“.

Jaz pritrdim.

„Gotovo se nadjate, da jo dobite prej ali pozneje v zakon? Mar ne? Menim, da vsaj pošteno mislite?“

„Gotovo, gospod! Bog pozna moje misli in želje! Verujte mi, da vas in vašo hčerko preveč cenim, nego da bi za njo slabo mislil“.

„Saj tudi ne dvomim“, nadaljuje. Povem vam prav po pravici: Dokler nisem vedel, da ljubite Milico, bilo mi je ljubo, da ste k nam hodili. Žal mi je tudi, da moram danes malo ostreje govoriti; ali ne morem pomagati. Česa vendar se pa vže sedaj nadjate, ko ste še v šolah? Mar ste svoje nauke vže dovršili? Menim, da ne. Skrbite dakle najprej za to, potem pa, da dobite izvrstno službo. Saj vidite, da sem Milico prav gosposki odgojil, da je doslej imela vsega obilno; zato pa tudi nečem, da bi jej se pozneje slabejše godilo. Saj veste, prijatelj, da imam strežaja, hišino in dve sluginji, da imam svojo kočijo, da stanujem v prvem nadstropji, da imam šestero sob. Bi li Milica imela vse to tudi pri vas? Vendar še ne obupajte! Poskusite, morebiti še ni prepozno! Izvolite si najprej primeren stan. Ko ga dosežete, in boste imeli najmanje dve tisoči zlatov na leto, in ako se Milica dotlej ne omoži, pridite k meni; videl bom, če se bode dalo napraviti. Vedite pa, da si še potem, ko boste imeli dve tisoči zlatov, dobro premislím. Sedaj vas pa lepo prosim, da daste Milici slovó; najbolje je pa, da jo daste tudi najmanjaj nadi, da jo kedaj dobite“.

Srce se mi je trgalo, ko je to govoril. Urno popadem svoj klub in zapustim hišo, v kateri je gospodoval mogočni mamon. Miloval sem Milico, da ima take roditelje; tem sem pa zavidal, da imajo hčer, ktera jim ni v ničemur podobna. Preklinjal sem osodo, da se nisem narodil v suhem zlatu in srebru. Nekoliko tisoč, in Milica bi bila moja! Pa spet sem preklinjal bogastvo, ktero mnogemu ogluší vsako blago čút v srcu in ga oslepi, da ne vidi inega, nego polne žepe zlata.

Odslej nisem nič več k Milici hodil; saj mi je bil njen oče rekel, da mu je bilo samo tako dolgo ljubo, dokler je nisem ljubil. Vendar sva se pogosto shajala. Mislil sem si: Da me le ljubiš, pa se ne bojim ničesar! Roditelji naj naju ločijo, kakor jim drago; vendar le si moja.

Naj velja, kar hoče, moram te dobiti! — Pa nevolja redom ide. Materini ogleduhi naju izvohajo, in nisva se več sešla.

Neko jutro zvem, da v prvem nadstropji, kjer so Miličini roditelji stanovali, nihče več ne prebiva, ker so se odpravili iz mesta. Slišal sem, da so se napatili v tuj kraj. Ta novica me je hudo pobila. Da mi je vsaj Milica pisala, kam so šli, ali še te tolažbe nisem imel.

Kako mi se je srce v žalosti topilo, tega ne bodem pravil. Minolo je pol leta. Izvršivši gimnazijo, izvolim svojim okolnostim primeren stan, in sicer zdravništvo. Vročje poletje se je umaknilo hladnej jeseni. Mesec vinotok se je približal. Na visokih šolah so začeli razlagati razne predmete. Spet sem sedel na klopi v velikej dvorani, slušaje medicino.

Anatomija me je od vseh predmetov najbolje veselila, da-si ravno se je mnogo mojih drugov za njo malo pečalo. Saj so pa v obče za vse medicinske znanosti malo marali. Močno sem se čudil njih nemarnosti in lenobi, kateri se ne daste opravičiti. Pripravljali so se za zdravniški stan, hoteli so biti zdravniki, a svoje naloge niso umeli, bodočega svojega stanú niso poznali! In vendar ni nihče milovanja vrednejši od nevednega zdravnika. Ta ima najsvetejše dolžnosti. O njem visi marsiktero življenje, o njem visi čestokrat osoda marsiktere rodovine.

Nakupil sem si potrebno anatomsno orodje ter sem se pridno uril v razudovanji. Naučivši se pojedina dela telesa razdehati, zaprosim neki dan meseca grudna prosektorja (raztelesovalca), naj mi priskrbi celo truplo. Še tisti dan se odpravim s svojim rojakom, ki se je bil vže več let z razudovanjem pečal, v dvorano, v kateri smo se navadno učili razdehati. Na sredi dvorane je stala miza, po kateri so se vrstile črne deske; po njih so ležale roke, noge, glave. Na drugej mizi v kotu dvorane je pa počivalo pregrnjeno truplo, katero mi je bil prosektor pripravil. Odgrnivši pregrinjalo, ugledam precej mlado žensko truplo. Poiščem si anatomsno orodje, odprem knjigo, denem oboje na mizo in se pripravim na delo.

Nastavil sem vže skalpel (ranocelski nož) na črepino, da prerežem čelo, nos, usta, vrat in prsi. Ali, joj meni! Orodje mi odleti iz rok in sam omahnem na stol. Malo, da nisem omedlel. Za Boga! to truplo je bilo Miličino! Spoznal sem jo. Vpalo lice in redko nagrbano čelo sta jasno pričala, da so jo trle hude skrbi, žalost in nadloge. Dobro leto je še le minulo, kar se nisva videla, a dekle se je postarala za svojih petnajst let.

Prijatelj ni vedel, kaj mi je, ter mi se je smejal. Menil je, da sem za to tako prepadel, ker še nisem nikoli celega trupla razdeval. Hitro pobere skalpel in hoče sam prerezati; pa jaz skočim na noge, primem ga za desnico, velé mu: „Stoj, tega trupla se nihče ne dotakne!“

„Ne bodi neumen!“ zavrne. „Saj nisi dete, da bi te vsaka reč užalila! Ako hočeš biti zdravnik, moraš takim občutkom dati slovó. Res, da je začetek precej težek; ali po časi se vsega navadiš. Boš videl, da bodeš potem rajše med mrtvimi, nego med živimi. Ko razumiš kakih devetdeset ali sto trupel, ko jaz, bode te še veselilo.“

Zrl sem v nemo lice. Oči je imela odperte in globoko vdrte, usta trdo zaprta, smrti gluha resnoba je vladala po vsem obrazu. Kako lepa je bila nekdanj! premišljeval sem. Ali žalost in nadloge so ti vzele lepoto.

Aj, kako hudo si se spremenila! Da si nisem nekdam tako globoko v srce vtisnil njene podobe, gotovo bi je ne bil spoznal. Milica! šepetal sem, kako si sem prišla? Nikdar ne bi bil mislil, da se tukaj le snideva! In gledaje jo, spominjal sem se najine ljubezni zlatih dni; spominjal sem se lepe Milice, ko se je še gibka ko srna šetala po vrtu in po ulicah, ko je v mirnej svojej sobici turobna prebiralala miloglasne strune; slišal sem jo veselja prepevati, pa spet milo plakati: a sedaj je bila gluha, nema, v njej ni bilo več življenja. Umrla je v bolnišnici, uboga zapuščena reva! Mar so jej roditelji nagloma obožali? More biti celó pomrli? Pa vsaj ni po meni toliko togovala, da jo je prezgodnja smrt pokosila? Bog vé, koliko bogatih in uglednih móž so jej roditelji silili! Bog vé! kako neusmiljeno so ravnali ž njo, ki je bila tako občutljiva, tako lepa! A ona je ostala meni zvesta. In za zvestobo je zaslužila tako žalostno osodo! Umrla v je tožnej bolnišnici! Umrla je v revi in nadlogah! Potem so jo sem le prinesli. — Ta prizor me je potrl za vselej.

Nisem se prevaril. Zvedel sem, da je res tako, kakor mi se je dozdevalo. Miličini roditelji so po raznih spekulacijah in po nekem prijatelju izdajaleu izgubili vse. Britka žalost in hude skrbi so je pokopale. Dekle je ostala sama, brez vsake podpore. Ali vkljub temu bi si bila vendar le še lahko pomagala. Snubilo jo je nekoliko premožnih móž, pa ostala je meni zvesta.

Neutegoma poiščem prosekatorja in ga zaprosim, naj pusti truplo, kakoršno je, in nepoškodovano izroči zemlji. Uslišal me je. Ali ta zguba mi je odvzela vse veselje do medicine. Dal sem jej slovó in šel domu.

Nekoliko mesecev potem obiščem svojega bratranca v samostanu Č. Ko pridem do cerkve, oglasi se v samostanskem zvoniku žalostno petje zvonov. Stopim v cerkev. Blizo žrtvenika je stala raka, ob njej so pa redovniki prepevali psalme. Imeli so ravno mrtvašnico. Turobna mi je brnela po ušesih Jobova tožba: „Človek, rojen iz žene, kratko živi in teró ga nevolje; razevete se ko cvetlica, pa spet usahne; podoben je senci, ki hitro beži.“

Tiha in mirna noč je zastirala vso prirodo. Vse je vže sladko počivalo, samo jaz nisem mogel zaspati. Na mislih mi je bila nesrečna Milica, na mislih razrušena moja mladost. Miloval sem njeno osodo, žalil sem tudi svojo. Kar mi spet Jobova mila tožba zapoje na ušesa in me pretrese do dna srca. Premišljeval sem praznost in minljivost svetá. Zdihoval sem po miru; ali mir je bežal pred menoj. Naposled se ozrem k višku proti nebesom, prosé tolažbe. Srce mi se umiri. Odpovedal sem se svetu.

Koj drugi dan izročim prošnjo, da bi me vzeli v samostan. Tri dni sem imel duhovne vaje. Četrty dan grem v cerkev, poslednjikrat v svetnej obleki. Redovniki so se bili zbrali pred žrtvenikom. Opat me vpraša: „Kaj želiš?“

„Milost božjo in reda.“

Potem pravi: „Vstani!“

Opat mi bere, da se moram zatajevati in svetu odpovedati. Oblečejo me v redovniško obleko in me prepašejo s pasom. Bil sem novinec. Tri leta potem sem pel novo mašo. —“

Oče Srečko globoko izdihne in omolkne. Njegova povest me je močno ganila. Sedaj sem ga poznal. Prej mi se je zdel čuden; odslej sem ga cenil in ljubil ko svojega očeta.

Tri dni pozneje zapustim samostan. Težko sem se ločil od svojega prijatelja, še težje od očeta Srečkota.

Jesen se je približala. Spet sem moral od doma na visoke šole. Zadnji dan pred odhodom mi listonoša prinese črno zapečateno pismo. Prebravši napis, spreleti me groza. Slutil sem, kaj se je zgodilo. Prijatelj mi je pisal :

„Oče Srečko se je preselil na boljši svet. Vzela ga je največ žalost. Tebe je močno ljubil. Še zadnji dan je vprašal po tebi. Spominjaj se ga često!“

Grenka solzami zarosi oko.

Lehka ti zemljica! izdihnem. More biti si sedaj srečnejši, nego si bil prej. Nikdar te ne pozabim!

Jela, črnogorska nevesta.

(Povest, spisal Dall' Ongaro; poslovenil Rajm. Šinek.)

VII.

Lovec, ki je Jeli tako žalostno novico sporočil, hitel je v vas, ko se ni vrnila in je čakal pri cerkvenih vratih. Gregor — tako mu je bilo ime — ki si ni mislil tako žalostnega konca, bil je verl junak, kakor bomo kmalo videli; pa bil je tudi premalo znajden, da bi bil previdel nastopek svojih besed v srcu dekleta, kateremu je hotel postati varih. Zató se je prestrašil, ko je videl, kako jo je gostoljubna družina, zapustivši cerkev, bolj tirala ko vedla iz hiše božje. Gregor se je pridružil žalostni trumi. Ko seje družini spoznati dal, ponudil se je sam, da nesrečno deklino k materi odvede. To je bilo najbolje, kar se je v takem hipu storiti dalo. Jela se je dala rada odvesti, še čerhnila ni besede: Gregor ni mogel spreumeti, kaj je neki bilo krivo take prigodbe. Zato se posvetuje z materjo, da se dozvé resnice. Pogled nesrečne device, nje zmočena pamet in bridka obupnost, vse je zbudilo živo pomilovanje v njegovem srcu. Tako mu je segla nje nesreča v srce, kakor bi mu deklica bila sestra ali hči Prisegel in zarotil se je, da bode vsaj krivo prisežnega nezvestneža kaznoval, ako ne more osrečiti ubožice; kako? tega ni živi duši zaupal. Morda mu še ni v mislih dozorel pravi sklep. Šel je, kamor ga je srce gnalo, namreč v vas, ki je bila priča žalostnega dogodka, še predno je sam vedel, kaj hoče storiti. Naravnost k župniku je šel. Tu je v kratkem razložil vse, kar se je zgodilo in objasni, da poroka ne sme biti in da jo sam ubrani. Župnik ni mislil, da bode tako huda. Morda je že poprej kaj vedel in že sklenil, kaj bode storil. Pa ni družega vprašal ko to, vsled kake pravice se Gregor ustavlja tej

ženitvi, Ali je morda brat, ali bratanec ali drug sorodnik, ki se za ono deklico ženitvi ustavlja. Po nobeni ceni tega ne more biti! Vlado je prost. po cerkvenih postavah ni se še nikdar poročil; trikratni oklici so bili po postavi. Zatorej tudi ne veljá nobeno ugovarjanje zoper tako primerno in postavno svatbo, zlasti tak ugovor ne, ki nima prave podlage, in ki pride po nepooblaščenju. Mlada deklina je moja župljanka in krstni moj otrok — pravi — možu je prinesla dobro doto, in nečem si nakopati po nikakem sovraštva družine, ktera je storila toliko dobrot cerkvi in ki obeta, da jej bo še več dobrega storila.“ — „Pa Jela?“ vpraša ga Gregor. — „Žal mi je za njo,“ odgovori mu mašnik. „Pa jej ne vem pomagati, ker je inostranka, pa še nekatoliške vere; prav ne vem, zakaj bi se za njo potegoval! Ako pa mislite na kako odškodbo, tedaj je družina toliko bogata, da nesrečnici kaj pomore. Sam hočem tako odškodbo tirjati in tudi mislim, da jo brez sodnije za lepa dosežem.“

Zadnje besede so vdihnile Gregorju druge misli. Na sodnika je mislil in ko je videl, da pri župniku ničesa ne opravi, šel je pravdosrednika iskat. Pravdoznanec ga popraša, kakor se že vé, po dokazih. Naš Gregor pa ničesa ni imel. „Če je taka,“ odgovori mu pravdosrednik, „ne bo se dalo nič opraviti. Sodnik ne pripušča samo pričnih dokazov, on razsoja samo po pisanih in verjetno podpisanih pričah. Ves vaš trud in vsi vaši stroški bi bili zastonj; ničesa nimate upati,“

„Ali ni tukaj resne pravice?“ vpije poštenu Gregor. „Ali se sme torej, kedar se hoče, zapustiti mlada deklina, ki je besedam nezvestega verjela? Pri nas ni tako. Jaz ne bom miroval, dokler kaj ne opravim. Bog vas živi, gospod! Kmalu boste kaj več o meni zvedeli.“

Našemu lovcu je bilo žal, da je toliko časa potratil in zamudil. Zadnjič je storil, kar bi bil poprej storiti moral: k očetu nevestinemu je šel in ga prosil, naj ga posluša, da mu ima nekaj važnega povedati. Prav nevgoden čas si je izvolil. Tast je z zetom za mizo sedel. Ravno kar so pokosili in si pipice zapalili. — Stara mati in Marička ste raz mizo pospravljali. Pri Slavjanih nikoli žene pri mizi ne sedé, posebno če tujeji ž njimi jedó! Gregor je bil v hiši tujec; pa po deželni segi mu piti ponudijo in prižgano pipo prinesó. Kozarec se ni dotaknil, ki mu ga je Marička ponudila, rekoč: „Dopustite mi, da vam poprej vzrok svojega pohoda objasnim.“ —

„Govorite!“ reče mu gospodar.

„Jaz sem Gregor Marković iz Cetinj, lovec v službi. moje domovine in posestnik orala zemlje. Prišel sem vašo hčer snubit.“ —

„Jaz imam le eno hčer,“ odgovori mu oče. „To tukaj! Ona je že zaročena in ta tu je njen mož.“ —

„Kako? zaročena?“ vpraša Gregor.

„Trikrat sta že bila oklicana, samo poroke še manjka.“

„Torej še kaj manjka!“ odgovori Gregor. — „Te svatbe ne sme biti; vaš zet ima drugo nevesto.“ —

„Drugo nevesto?“ vprašajo vsi štirje h krati. —

„Da — drugo ženo“ nadaljuje Gregor, — Vlado, moj rojak, ima svojo ženo v Črnigori; ali je ta zakon po mašniku blagoslovljen ali ne, tega ne vem; pa resnica je, da je bil pred Bogom sklenjen.“

„Kako se kliče?“ praša ga zaničljivo Marička.

„Jela jej je ime. Več boste od ženina zvedeli, ki jo bolje pozna, ko drugi“.

„Kdo ti je dal pravico, da se v moje zadeve vtikaš?“ reče Vlado. „Bolje bi storil, da bi šel svojo pot. Veš, ljubi rojak!“

„Jaz ne govorim s teboj“, zaverne ga Gregor, „jaz sem le prišel snubit mlade deklice, ki mi dopade, in ker nimam z drugimi deklinami skrivnega opravka, zatorej se nadjam, da me bode bolj cenila, ko druge. Ti mi torej nimaš ugovarjati; jaz govorim le deklici, ki tu sedi, pa nje-nima roditeljema“.

„Slabo si zadel“, odgovori mu oče. — Ako je kaka zapreka, to bodo že gospod župnik odvrnili. Sveti mož bodo v svoji modrosti že videli, kako se je ravnati; kar mene zadene, ostanem pri dani besedi. Jaz tudi ne poznam deklina. Ako pa nimate nič družega nam reči, svetujem vam, da nas pustite z mirom“.

„Lehko da deklina ne poznate“, odgovori lovec, „pa gotovo ste njenega očeta poznali“.

„Hočete li prepir?“ zavpije oče, odloživši lulo in plane po koncu; in prepir bi se bil res začel, da ga niso ubranile ženske. Marička, ki je bila skoro hišna gospodinja, hitela je razjarjenega očeta potolažiti. Oče se je res dal prepovoriti, da se je zopet vsedel.

„Jaz ne vidim vzroka takemu prepiru“, reče deklica. Zdaj imam enega snubača več, meni je všeč; mi nismo Črnogoreci; pa šeg naših prededov tudi nismo pozabili. Po tej šegi sme deklica do trenutka poroke odstopiti in družega moža si izvoliti, ako si jo ta ugrabi. Kdor me ne more svojim nasprotnikom ubraniti, ta tudi ne bode moj mož. Prištevam vas svojim snubačem, in se smete, kakor drugi, za-me močevati. Vedite torej, da ste kakor drugi, moj gost. Vse ostalo prepustimo Bogu vsegamogočnemu“. —

„Lepa hvala, zala deklica!“ hvaležno odgovori Gregor.

„Bog vas živi, ljubi rojak! Naša reč še ni dotekla“. —

Po teh besedah je odšel.

VIII.

Zdaj vam moram, ljubi prijatelj, razložiti, nadaljeval je vladika, kaj je močevanje, o katerem je plavkasta Marička govorila. Pri vseh slovanskih narodih, ki si še niso vaših omikanih šeg osvojili, sta svatba in pogreb najvažniši prigodbi. Hočem vam ob kratkem povedati, kako se pri nas ženitve obhajajo. Vam, ki gotovo stare pisatelje poznate, bode gotovo všeč, da najdete pri nas nekaj spominov iz davne zgodovine o centavrih. Dan ženitve pride snubač v najlepši obleki in z najboljšim orožjem k nevesti. Jaha bistrega konjiča in spremlja ga sorodbina, pa toliko prijateljev in tovaršev, kolikor jih najti more. Nevesto obdaja cela množica zlahtnikov in prijateljstva. Svatba se začne pred hišo. Društvo bi prej rado hrabrost snubačevo poskusilo. Borba se začne. Kmalu premaga snubač in nevesta se mu vda, kar se jej gotovo ne zdi velika nesreča. Včasih je med svati pa še drug snubač, ki je risanico nabil in se tako nasprotnika takrat rešil, ko mu je hotel nevesto vzeti.

Tedaj se spreobrne borba v pravo pobojišče in konec boja je kmalo določen. Zdaj lahko umete Maričkinu besedo in tudi uganete Gregorjevo početje. Kmalo bomo videli, ali je bil njen svet Gregorju ugoden. Zenitva je bila za prihodnjo nedeljo napovedana. Bila je to prav krasna nedelja, nebo čisto in jasno, ko ribje oko, po polji je vse cvetelo in vonjalo. Primorje in otočiče je zagrinjal majoran in mirta, kakor arhipelske otoke. Iz teh cvetic si vijó grške deklice svatovske vence na čast Afroditi.

(Konec prihodnjíč.)

Domača perotnina.

(Po češkej „Živi“ poslovenil L. G. Podgoričan.)

Kokoš je bila gotovo na svetu prva tica, ki se je pridružila človeku. Latona nikakor ne bi bila mogla Deloscem z večo dobroto ustreči in boljše zahvaliti se jim za gostoljubje, nego da jih je naučila, kako naj kokoši redé na mnogovrstno korist. Kokoš hodi sem ter tje in mirno pobira zrnje in razgreblje zemljo, podobna je miroljubnim prežekovalcem; gos in raca pa ne, ti dve ste enaki svinji. Kokoš gré povsod za človekom, kakor koli, zmerom mu je zvesta.

Dušeвно siromaštvo in pokornost, to je svojstvo kokošino; zatorej menda ni še nikomur prišlo na um, da bi trdil, gospa kokoš je veleumna, modra. Kolikrat jo je že premodrila teta lisica, kako je vselej kraljevala, kako gospodarila v njenem gradu! Kokoš mirno živi z drugimi kokošmi v petelinovem haremu, nič ni žarljiva nikoli. Ali z dušno siromašnostjo so v zvezi pa tudi hvalna svojstva kokoši: dobrosrčnost, neumorna pridnost, snažnost, in po dovršenih dolžnostih kokodajsk na vse grlo.

Kokošji rod zastopa tako rekoč nižo bourgeoisijo; priprosto se zredi, ali nikoli ne zabi svojih dolžnosti. Kokoš je zmerna, in ne dade se zapeljati sijajnim novotam, ne hrepeni po odliki z dvomljivimi krepostmi, ki so našej oholosti „eleganc“, „nobles“, celó omika. Kokoši ni na mar fantastično potovanje po kopnem, ni svobodna plav po zračnem oceanu, niti godbena umetnost, ki se svet zarad nje čudi drugim ticam; kokoš se nič ne zmeni za ves hrum in grom na svetu. Njeni običaji so še dan danes zmerom takovi, kakoršne so imeli pradedje. Kakor je prosta njena podoba, tako je prosto vse njeno življenje, vse njeno bitje. Delaj, pa ti pomore Bog! Pošten glas več veljá, nego svilni pas! tako uči sinove in hčere, ki se sprehaja ž njimi in kokodače. Pripoveduje jim o tihem in pokojnem življenji, o nekdanjih in zdajnih dnéh, kmalo jih uči, kmalo jim ljubeznjivo pomežkuje; derži se ljubeznjivo, ali dostojno. Kokoš je taka, kakoršne so tiste poštene tetke, ki s svojo priprostostjo vred iz dobrih starih časov ohranijo domačnost, prostodušnost, delavnost in hvalno zadovoljnost, ki so žalibog! dan danes rejše in rejše.

Precej o prvem jutranjem svitu se že začne njena skrb; ko pa solnce zaide, mirno gré na grede. Ko je treba, izbere si ugodno mesto, znese va-nj svoje jajce in zadovoljna sama s seboj jame kokodakati tako, da jo čujejo vsi v hiši. Kako radostna je, ko mati postane! Vsa se spremeni: ta čas je razmršena, perotnice ima na pol od sebe, zmerom pripravljena ž njimi na boj za svoj rod; zmerom ga uči in nekako ljubeznjivo kokodače; sleherno zrno izlušči svojim mladim, vsako drobtinico jim prinese pred kljun. Za vse skrbi, le sama sebe zablja. Črviča ne prezre tudi najmanjšega ne, ali vendar-le se zmerom varuje vsakoršne neugode. Visoko pod oblaci je še jastreb, kokoš pa že skrbno kliče skup svoje otroke, ki se neskrbno sprehajajo okrog nje. Mladiči pa, brž ko jo začujó, precej prihité in poskrijó se materi pod razprostrta krila tako, kakor pod ščit, ki mu ničesar ne more kljun plenečega tiča. S kako materinsko ljubeznijo skrbi za mlado račico, ki jo je sama izlegla! Reva ne zna, da je to tuje dete; vodi jo po livadah, zato da si išče živeža in da se uči grebsti. Ali Bog pomzoi! Po livadah teče potok, mala rumena plavalka se ne meni za nauk svoje roditeljice, vsa vesela račá k prijateljskemu življu, in kakor bi jo magnetična moč gnala, zraca v vodo, kjer potlej igra in pluska. Kako se prestraši uboga mati, kako bega sem ter tje po obali, kako opominja in kliče na pomoč!

To je gotovo pošteno znamenje vérne vdanosti; zato tudi lahko sprevidimo, zakaj očetje in sinovi hvalijo kokoš. Ozbiljni Plutarh jo ima za prvotno roditeljske ljubezni do otrok; Arabje in Slovanje pa so jo z mladiči vred primerjali zvezdam, celó naš Gospod Jezus Kristus je svojo ljubezen do človeštva primeril s kokošino ljubeznijo do mladih.

Kokoš je čedna, ali še sijajnejši je obléčen njen hrabri in čujni mož — petelin, zato sedi med prvimi svetovalci na dvoru kralja leva. Da je petelinov duh mogočen, to razodevlje že njegova obleka. Prsi ima take, kakoršen je oklep, brke rudeče tako, kakor plamen, oko ima smélo in ognjeno, hojo pak čestitljivo.

Petelin je rojen zato, da gospoduje; ta tič je plemenitaš, „kavalir“, „gentleman“ od vrha do tal. Najmičnejši je vselej, kedar poje. S svojim izvédenim očesom pogleda po oblačnem nebu, zleti na strého in stopa naprej z desno nogo, lévo pa le na pol vzdiga. Napne se in perje mu vstane na vratu, prsi se mu nagrudijo, s perotnicami se tepe po bokih, in oko se mu svéti tako, kakor iskra. Zdaj jame kukurikati, da se daleč razléga njegov glas tako, kakor zvučna trobenta.

O tem petji jamejo zginjati ponočni sovražniki; popotni ga tudi vesel pozdravlja, zato ker petelinovo kukurikanje mu priča, da je blizo ljudi. Bogaboječnika opominja, naj moli; učenjaku zbuja jutranje veselje v prsih, hudobneža plaši, lenuha svari, kmetu obéta dež, komur je noč žalostna in težka, temu pa utého.

Ko Orion pride na stražo, ko se po perji drugim ticam svetlí rosa, razlega se na daleč in na široko njegovo glasno pétje, ki spanec — ta nočni zavoj — otira z očí in budí na délo, na boj in zmago.

Zato so ga bogaboječí mojstri nateknili cerkvam visoko na stolp na znamenje sv. križa, da je z Odrešenikom vred tudi opominjevalec na zvoniku. Modri učeniki risajo petelina na pisanke, otrokom na opomin, da mora zgodaj vstajati, kdor hoče izvrševati svoje dolžnosti.

Vojščaki so petelina jemali s seboj v tabor, zato da je je zjutraj budil in opominjal. Kako so se grudile prsi junakom, ko je petelin v strašnej in krvavej morskej bitvi zletel na razstreljeno jadrilo Nelsonove barke in med dežjem topovskih zrn zmagovito zapel! A to je tudi prav po petelinje. Saj je petelin hraber vojščak, smel, strpljiv in slavoljub, da nobena druga žival ne tako. Če pride kak drug petelin na njegov dvor, précej se mu drzno vpré, stresne s perotnicami in postavi se po koncu. Greben mu zarudi, perje na vratu vstane tako, kakor ščetine, oči mu živo vsplamené, čvrsta ostroga je pripravljena, a hajdi na sovražnika, da ga spodi iz svoje dežele in uniči. To je krvav boj, dolg in samoglav. Če se umekne kateri, to je le na videz, čez nekoliko časa se zopet zagrabitá toliko krutejšé. Napósled jima obnemorejo perotnice in orožene noge; zdaj se oba lotita zadnjega strašnega orožja. Kakor s sekiro, tako bojujeta s kljunom, in le malo časa, pa že kri curi iz glave in vratú. Na zadnje onemore sovražniku hrabrost, umekne se, pobégne s pokornim repom, zavleče se v kak kot, zapoje o milost, zbeži in beži, kolikor more, da se otme. Boj je nehal, zmagovalec, da-si tudi krvav, zleti na zid, in s smélim kukurikanjem oznani svojo zmago.

Ne čudimo se torej, ker národe in národe, celó ozbiljnega Angleža, zanimlja petelinji boj. Že Themistokel je svojih vojščakov omahljivo moč vnel s petelinjo vojsko. V pričó bojne trume so se vojskovali petelinje, in djal je vojnikom: „Gledite, ali vidite hrabrost in bojaželjnost te živali, ki se bori le za zmago, vi pak bojujete za domovino, za potomcé, za prijatelje, za svobodo in grobove svojih prededov — a hočete onemoči?“ Grke so razvnele te besede in zmogli so barbare. — Poslednja svrha boju ni boj. Tudi petelin se bori samo za mir in zato, da vzdrži svojo vlado. Petelin je samovladar, domá je pa miroljub patrijarh, ki mu nežni čútje blagosté sree. Na dvoru je med svojimi tovaršicami skrben soprog. Vsem bi rad ustregel, nobene neče zanemariti. Sebičen ni; če najde kaj slastnega kje, précej pokličé skup vso svojo družino in da jej povžiti vse, če je tudi še tako kaj majhnega; samo nobena tovaršica se ne smé zrna dotekniti tako dolga časa, dokler sam ne začne. To je gotovo po nekdanjem običaji naših prededov.

Slava in čest petelinu, ki je réš vréden izgled. Sedem kreposti je venčalo hrabrega viteza, sedem kreposti venča pravega petelina: opreznost, modrost, hrabrost, čestitost, dostojanstvo, vroča ljubezen in vladarska izvédenost.

(Dalje prihodnjič.)

Slovenski prevodi.

Več knjig imamo, ki govore o našem slovstvu. Naštevajo nam in popisujejo dela in življenje móž od prvih začetkov, od kar je jel pisati Trubar, do najnovjšega časa, ko se je prerodilo naše slovstvo. Tudi več posameznih sestavkov, ki govore o izdelkih slovstvenih so prinesle „Novice“ in „Glasnik“; pa le malo ktera beseda se je spregovorila o

slovenskih prevodih, akoravno je že prvo naše slovstveno delo prevod. Tudi pri družih narodih so bila prva slovstvena dela večidel prevodi. Vzrok temu so duševne potrebe vsakega naroda. Česar narod najbolj potrebuje, to si izposodi od soseda, ako še sam nima in mu tudi okoliščine zavirajo si pripraviti.

Kakor eua glavna misel v govoru, tako se vije v zgodovini človeške omike vedno ena in ista prikazen, namreč da se narod od naroda uči. Vsi novejši narode so zajemali omiko, nekoliko drug od drugega, največ pa izhaja njegova omika od Grkov in Rimljanov. Ti so bili tedaj kolikor toliko učitelji poznejim narodom, pri katerih je dosegla omika najvišjo stopnjo. Najbolji pisatelji so se pečali s prevajanjem ali vsaj s posnemanjem del grških in latinskih klasikov; n. pr. Molière in Shakespeare v svojih komedijah.

Veliko veliko se je pisalo v nemškem jeziku in ni ga skoraj grškega ali latinskega pisatelja, čegar dela so kaj vredna, da bi ga ne imeli Nemci v svojem jeziku. Najbolji pisatelji, ki jim je pero včasih še preveč gladko teklo, predstavljali so grške in latinske klasike; tako n. pr. Wieland, Voss in še veliko družih, ki niso bili jezikoslovci. Voss si je ravno s tem pridobil častno mesto v nemškem slovstvu.

Rimljanje so posnemali Grke in se učili od njih. Ciceron ni začel pisati precej svojih filozofičnih del, tudi ne svojih govorov, ampak vadil se je v prevajanji iz grškega. Kakor nam pripoveduje Šervij (Comm. ad Verg. Georg. I. v. 43), latinčil je Ksenofonta in po Gelliju je prevodil velik del Homerove Ilijade. Pa ne samo on, tudi veliko drugih je tako delalo.

Da bi pa bile prestave škodljive, rečem temu nasproti le nekaj malo besed.

Dobri prevodi nam veliko bolje povedó misli pisateljeve, ko najboljši in največi komentar. Učence, ki rabi prevode samo zato, da se mu ni treba truditi z mišljenjem in iskanjem pripravnih besedi ali pomenov, storil bi tudi malo, ako bi prestav ne bilo in sicer zato, ker se boji truda in dela, — zato ker je len. Le taki pa rabijo prestave napak, ki se jim toži samim misliti.

Veliko pa koristijo učencu dobre prestave pri ponavljanji tega, kar se je v šoli bralo ali prevajalo. On primerja prevod z razlago učiteljevo in njegov okus se vedno bolj izobrazuje in njegova mislivna moč krepi. Dalje mu je prevod tudi v pomoč pri težih stavkih, da se prepriča, je li razumel, kar je bral, prav ali ne. Velikokrat se zgodi, da clo taki, ki se v ptujem precej izurjeni, ne morejo razumeti, kaj hoče pisatelj prav za prav reči, in prevod mu razjasni, česar ni razumel. Vsak človek je prijatelj naravi, rad gleda naravo v njeni krasoti, a tudi lepa slika, po naravi posneta, mu budi vesele čute. Kaj pa so dobri prevodi družega, ko slike starega, čvrstega duha in lepih misli?

Preglejmo zdaj slovenske prevode iz grškega in latinskega. Iz latinskega imamo poslovenjeno do zdaj le Virgilijevo „Poljedelstvo“ od Šubica, eno Horacijevo pesem (II. 3.) in odlomek Ovidijevih „Metamorfoz“; družega do zdaj še ni. Več imamo iz grškega. Epičnega prvaka, Homera, imamo že nekaj, in sicer I. III. VI. nekaj XIV in XIX spev; tudi tu in tam kak prav majhen odlomek iz družih spevov. Izmed govornikov nekoliko Demostena od g. Ladislava Hrovata; Šofoklejevega Ajanta nam

je podal g. Valjavec in je obljubil razun te, še kako drugo igro izdati. Tudi Ksenofontove „Spomine na Sokrata“ imamo v prevodu g. Lad. Hrovata in Platonovega „Kritona in apologijo“ od g. Iv. Božiča. O posameznih prevodih hočem pri drugi priložnosti kaj opomniti.

Po prevodih se spozna, kje jeziku še kaj manjka, ker ravno tukaj se mora beseda meriti in tehtati, da se ne pové preveč ne premalo, ampak ravno tisto, in ravno tako, kakor je hotel pisatelj reči. Razume se prav za prav pisatelj pred ne, dokler se ne najde v živem jeziku za to, kar pové, primeren izraz. Velikokrat se pa najde ta še le po dolgem iskanji. Izraze imamo, ali najboljšega najti ni tako lahko, kakor bi si znal kdo misliti. Čeravno niso dolge grške in latinske periode, kakoršne se najdejo navadno v najboljih spisih, prav primernemu slovenskemu jeziku, vendar to ne ovira, da bi se ne dale v prav primerni besedi v naš jezik prevesti. Tega se lahko prepriča vsaki, kdor hoče primeriti z originalom slovenski prevod Ksenofontovih spominov na Sokrata. Imamo pa mi kakor Grki in Latinci ponavljavne glagole in ti veliko pripomorejo dati prevodu besedam natančni pomen. Velikokrat se da misel pisateljeva veliko bolje in razumniše povedati v našem, kakor pa v nemškem jeziku, čeravno se ne more reči, da bi Nemcem manjkalo izrazov in akoravno imajo Nemci že skoraj celo grško in latinsko slovstvo v svojem jeziku.

Najbolj primerno bi bilo prevajati bolj znane pisatelje, ki se beró v šolah, da pridejo večim v roke, ko manj znani. Saj v šolah beró najboljše spise; tako na primer: Kornelija Nepota, Ciceronove govore, Virgilija in Horaca, v grškem Ksenofonta, Demostena, Homera in Platonove razgovore. Po tem takem bo pri grških in latinskih vajah, kedar bo treba, gotovo vsaki segel raji po domači prestavi, ko po ptuji in jezik bo postajal čedalje gladkeji in bogateji. — č.

Dante Alighieri in doba njegova.

(Spisal J. Primorski.)

II.

Grško in latinsko slovstvo po razpadu zapadno — rimskega cesarstva l. 476 ni popolnoma zginilo. V klasičnih jezikih so učenjaki še vedno učili in pisali; cerkvena služba božja se je še vselej v latinskem jeziku opravljala. V šolah so vpeljali novo šego: nad verskimi resnicami kar veliko modrovati. Take modrijane so školastike imenovali. Drugi pa s tem niso bili zadovoljni; zahtevali so, naj se mesto bistrenja človeškega duha obdeluje njegovo srce*). Take, ki so priporočali, naj se človeško srce kolikor se dá v premišljevanje Stvarnikovega veličanstva vtopi, imenovali so mystikarje. Tudi Dante je bil v školastiki

*) Magis compunctione sentire, quam definitionem inquirere.

Kemp.

ves domá, kar nam pričajo skoro vsa dela njegova. Najimunitnejši školastikarji so bili: Albert Veliki po rodu Nemeč, in Neapolitanec Tomaž Akvinski s priimkom doctor angelicus (angleški dohtar), njegov učenec; nasprotnik njegov učeni Škotec Janez Duns, imenovan doctor subtilissimus (najbistrejši dohtar). Mystiko so najbolj povdarjali redovniki sv. Franciška (minoritje, fratres minores).

Pot pravi omiki so bile odprle tudi razne naučne naprave po bistroumnih možéh vtemeljene. Karol Veliki je sicer veliko storil za omiko in duhovno povzdigo sebi podložnih ljudstev, vendar zavodi njegovi niso bili taki, da bi bili mogli vsestransko omiko pospeševati. Véd varno zavetje in svobodno razvitje moral si le v tihih samostanskih celicah iskati. Resni mnihni so sicer dokaj knjig prepisali, manj premožni pa si jih niso mogli omisliti, ker so bile predrage. Še-le v 12. stoletji je vedam rumena zarja napočila; napravili so namreč po večih mestih javne šole, iz katerih so se s časom izcimile univerze ali vseučilišča. Zdraviloslovja najimunitnejša stolica v tem veku je bila v Salernu, v Boloniji je cvetelo pravo-, v Parizu pa bogoslovje *).

K razširu omike so veliko pripomogli tudi novo-evropejski jeziki. Razni narodje: Burgundi, Franki, Gotje in Lombardi so namreč svoj jezik z drugimi pomešali in tako so nastali tako zvani romanski jeziki, kakor laški, francoski, španski, portugalski. Velik vpliv na razvoj teh jezikov sta imela posebno dva naroda, ki sta se v južni Italiji naselila, namreč Arabci in Normani.

Arabci, prišedši iz Jutrovega so se vsem oviram vkljub na Španskem naselili in osnovali mnogo malih kraljestev: kakor Granado, Seviliyo, Valencijo, Saragoso, Toledo. Španci in Francozi, ki so bili v vedni dotiki z njimi, navzamejo se s časom njihovih šeg in njihnega jezika, kar se rado godi, kjer se dva različna naroda mejašita. Arabci so bili pesniški narod in za uk kaj prebrisane glave. Vse vednosti, znanosti in umetnije so našle pri njih zavetje.

V 11. in 12. stoletji so imeli 17 visocih šol, v katerih so učili naravoslovje, zvezdoslovje, modroslovje, zdravništvo, matematiko in kemijo. Napisali so več učenih knjig, ktere še dan danes med učenjaki slovê. Arabski jezik neposrednje ni imel nijednega vpliva na talijanščino, navzela se je pa po provençalih mnogo njihnega duha in jezika.

Proyencalski jezik je živel na južnem Francoskem, pa tudi v južno-zahodni Španiji in današnji Kataloniji in Aragoniji. V tem zlo mehkem jeziku so pesniki, trubadurji imenovani, prijetne pesmice zlagali „od viteške junakosti, njih slave, njih življenja in od njih spoštovanja do lepega spola; take pesmi so trubadurji tudi sami peli, spremljaje je z brenkanjem ali drugo mično muziko“. To so bile prvine novega evropškega pesništva in v novo-evropskem jeziku.

Normani — po našem Severnjaki — unkraj nemškega morja v mrzli Skandinaviji domá, bili so v srednjem veku strah in trepet cele Evrope. Bili so bistrega duha, pa sirovi in divji. Kamor koli so prišli,

*) In morbis sanat medica virtute Salernum — Aegros; in causis Bononia legibus ornat — Nudos; Parisium dispensat in artibus illos — Panes, unde cibant robustos. (Gaufried poetria nova.)

povsod so plenili in požigali in so si tako po mnogih krvavih bojih dokaj dežel podvrgli. Grški eksarhi na spodnjem Talijanskem je pokličejo proti Arabcem ali Saracenom na pomoč. Pa ker so jim po krvavem boju obljubljeno plačilo kratili, združijo Normani svoje po mnogih deželah raztresene čete v silno vojsko ter se mnogih krajev spodnje Italije polasté.

Grški in saracenski živelj se po prihodu Normanov v doljnje-italjskih krajih ni pogubil, temveč se je s časom z normanskim pomešal in tako temelj izobraženosti normanski postavil. V napredovanje v vedah in umetnostih pa jim ni manjkalo ne ugodnih prilik, ne ugodnih časov. Robert Gviskard si je nekaj po zvijači, nekaj pa s pripomočjo vrlih viteških vojakov skoraj celega Neapolitanskega polastil ter se vojvoda cele Apulije in Kalabrije oklicati dal. Njegovemu mlajšemu bratu Rogeru se je pa 12 let pozneje posrečilo, Saracenom Sicilijo z glavnim mestom Palermom vzeti. Njegov bratranec Roger II. pa združi vse spodnjo-italijanske dežele v neapolitansko-sicilijsko kraljestvo. Ni se tedaj čuditi, kako je mogla ta dežela toliko pesnikov in družih umetnikov roditi. Ko je leta 1189 to kraljestvo na nemške Hohenstaufe prišlo, bilo bi misliti, da so začele vede in umetnosti pešati in hirati. Pa temu ni tako; tudi pri Nemcih Saraceni niso izgubili svoje veljavnosti. Friderek II. (1197 — 1250) in kancelar njegov Peter de Vigne nista pesnikov in družih umetnikov le podpirala, temveč sta tudi sama pesmi zlagala. Do današnjega dne se nam je nekaj njihne poezije ohranilo, ktere je ljubezen glavni predmet. Posebne ni nič kaj na njej; nas zanimlje njen jezik, ki ni ljudska govornica sicilijska, temveč najimenitnejša dvorna beseda, tako zvana lingua cortigiana. Njej dá tudi Dante v svojem spisu de vulgari eloquio prednost, trdi pa vendar, da prava talijanščina je zmes vseh narečij talijanskih. Tako nahajamo v 12. stoletji talijanščino že v knjigi. Tudi proza je bila ob časih slovečega Danteja precej olikana in dovršena. Malespini se na zgodovinskem polju že z dobrim uspehom poskuša. Pesniški jezik je bil še precej ubog in okoren, kajti pesniki, ki so talijanščini svoje pero posvetili, naj si bodo Danteju predniki ali vrstniki, poskušali so se po provencalski šegi le v zaljubljenih sonetih, baladah, kanconah, sestinah. Edini Brunetto Latini, Dantejev prvi učitelj, nastopil je drugo pot.

Talijanski pesniški jezik je bil tedaj zevsema še neolikan in je imel še mnogo enakosti in sorodnosti s provencalskim in latinskim. Dante je v svojo komedijo veliko latinskih besedi in stihov vzel in tako svoj pesniški jezik bogatil. Tudi iz talijanskih raznih narečij mu prilastuje mnogovrstne izraze. Smemo ga tedaj brez ugovora očeta in stvarnika ne le talijanske poezije, temveč talijanskega jezika v obče imenovati.

Toliko o jezikoslovji in pesništvu; konečno še nekaj besed o drugih umetnostih.

Glasba ali muzika je bila že precej dovršena. Krščanstvo je prejšnje, ne na vse strani hvalevredno petje z blagim svojim duhom navdihnila; kajti petje človeško serce ali pomehkuži ali pa za vse dobro in krasno navduši. Slavni cerkveni očak sv. Ambrož je k temu jako pripomogel. Tudi orgle so bili, če ne pred vsaj tačas našli; Dante jih večkrat omenja (n. pr. Parad. 17, 42). Sploh je v „nebesih“ njegovih vse živo glasbe in petja. (Parad. 28 proti koncu).

V slikariji sta se za časa našega pesnika posebno odlikovala florentinca Camabue in učenc ne njegov Giotto. Dante ju omenja v 14. spevu „Vic“. Slog prvega je tako izvrsten in barve njegove tako žive, da sta se celó Rafael in Michel Angelo čudila njegovim umotvorom.

Še bolj pa je evelo lepo zidarstvo. Bogata lombarška in toškanska mesta so je jako podpirala. Sploh je bila ta doba tej umetnosti jako ugodna, kajti iskreni Lahi so vse zanjo žrtovali. Najlepša zidališča n. pr. velika cerkva v Pisi, krstni kamen (baptisterij), cerkev sv. Janeza in viseči stolp so iz te dobe. Dante taka in enaka zidališča večkrat omenja (n. pr. Parad. 25; Purg. 12, 100; Inf. 19).

Tudi podobarstvo ali kiporeztvo se obudi v Italiji. Bonano je vлил iz bron krasna vrata za stolno cerkev; krasnejša še pa so bila vrata krstne kapele v Florenciji. Vse umotvore te vrste pa prekosé vrata Ghibertijeva, o katerih je rekel talijanski Fidiya, Michel Angelo Buonarotti, da bi celó nebesom ne bila na sramóto.

Zidarstvo je v 13. in 14. stoletji najvišjo stopnjo doseglo. O poziji pa moramo sploh reči, da za časa Danteja še daleč zaostaja za družimi umetnijami, kar se dá tudi lehkó pojasniti; kajti pozija združuje učenost z umetnostjo, treba jej vèd in domišljije. V „divini komediji“ je vera z učenostjo in umetnijo na nekak čuden način zraščena. Galanterijo je izpodrinila duhovna, čista ljubezen; jedro umotvora pa je alegorija in mystika. (Konec drugokrat).

Obzor.

Narodni koledar in letopis Matice slovenske za l. 1868.

Z Erjavčevó „Mineralogijo“ in Tušekóvim prevodom „Štirih letnih časov“ vred je razposlala Matica tudi koledar za l. 1868, ki obsega mimo navadnih pratikarskih reči in letopisa v „podučnem in zabavnem delu“ lepo vrsto daljših in kračih spisov sosebno podučnega zapopadka. Ti so „Sled Slovencev med nekandjimi narodi“ od rajnega Poženčana, „Črnagora in Štefan mali, vodja črnogorski“ od J. G. Jaroslava, „Črtice o podlogi avstrijskega cesarstva“ od A. Lesarja, „Svetinja krajskih stanov iz l. 1600“ od J. Parapata, „Črtice o Prekmurcih in o njihóvem govoru“, po naših mislih najlepši spis cele knjige, „Jeli ima slovenski jezik soglasnik f?“ od D. Trstenjaka, „Svoboda“, „Rimska cesta“ od D. Trstenjaka, „Škocijanske jame“ od Fr. M., „Potresi in ognjeniki“ od prof. Macuna, „Črtice o pajku“ od S. Strela, „O davkovstvu“ od L. Robiča, „Zlate drobtince iz pisem Slomšekóvih“ od dra. Bleiweisa, in kratkočasnica „Volitev poslanca v Kozaróvcu“. Večina omenjenih spisov je prav zanimiva in se torej sama priporóča kot prav podučno in prijetno berilo; samo to bi želeli, da bi se v prihodnje lepóznanstvu še nekaj več prostora odmerjalo.

Iz imenika matičarjev je razvidno, da je štela Matica, ko je šel koledar v natis, 1200 udov, med kterimi jih je bilo 599 duhovnih in 601 svetnih. Če je razverstimo po škofijah, štela jih je ljubljanska 633, lavantinska 286, krška 51, goriška 50, tržaška 66, sekavska 35 in druge škofije 79 udov. Veselo je videti, kako lepo se je že v ljubljanski in lavantinski

škofiji število udov razmnožilo; žalostno pa je, da smo na Koroškem in Goriškem toliko zaostali za našimi rojaki na Kranjskem. Slovenci so se mogli tudi iz letošnjih matičnih bukev prepričati, da je jela tudi Matica prav lepo napredovati in prav vspešno delati na polji naše znanstvene književnosti, ki je bilo popred skoraj popolnoma zanemarjeno. Da bode pa vsakoletni njen književni obrodek še večji, boji vsem domorodnim Slovencem resna skrb, da se s časom vsi omikani Slovenci zvrsté okoli te prevažne narodne nprave. Slovenci! ne držimo križem rok, kjer gre za podporo našega domačega slovstva! — Knjiga, prav lepo tiskana, šteje XLIV + 128 + 68 strani, in veljá le 80 nkr. V Celovcu je na prodaj v Leonovi in Lieglovi knjigarnici, kjer se dobé tudi vse druge Matičine bukke.

Družbe sv. Mohora X. seja. Dne 4. t. m. se je zbral odbor družbe sv. Mohora k X. seji, v kateri je bilo najpred govorjenje o vabilu za l. 1868, o razpošiljavi družbinih bukev kot v ozno blago po železnici dek. in farnim predstojnikom, o podaritvi družbinih bukev nekterim kaznilnicam, o tiskanji družbinih knjig i. t. d. Sicer pa je bilo sklenjeno:

1. Cena „Življenja svetnikov“ po bukvarnicah se določi na 1 gld. 40 nkr. (t. j. I. snop. 60 kr., II. pa 80 nkr.)* Družniki pa morejo to delo bolj po ceni dobiti, ako svoji letnini za I. snopič 50 nkr., za II. snopič pa 60 nkr. priložijo; kdor pa celi I. del (oba snopiča) želi, ta naj priloži 1 gld.

2. Poročalo se je o izvirni povesti iz turških vojsk „Matj božja dobrega sveta ali bratovska ljubezen“, in sklenilo, da se tajnik s pisateljem zastran plače pogodi, kar se je tudi zgodilo.

3. V presojo se vzamejo: a) izvirno delo „Popotovanje v Palestino“ od St. Šranca, b) izvorna povest iz časov boja paganstva s kerščanstvom „Bogodar“ od J. Grosa, in c) povest „Hanani ali poslednji dni v Jeruzalemu“, poslovenil Štrukelj, o katerih se ima v prihodnji seji ob koncu mesca listopada poročati.

4. Kar se tiče izdave vsakoletnih „Šmarnic“, za zdaj družba še ne more ustreči želji, ki jo je bila „Zg.-Danica“ razodela, ker bi bilo za prihodnje leto preveč zgolj pobožnih bukev in ker svoje bukve zavoljo Kalendarčka še le konec junija razpošiljati more.

5. Vabilo družbe sv. Mohora se imá v kratkem razglasiti in vpisovanske pole čast. dekanijemskim predstojnikom razposlati. Družbin odbor se obrača k sl. vredništvom „Slov. Prijatelja“, „Zgodnje Danice“ in „Novic“ s prošnjo, da bi blagovolila to vabilo celo v svojih listih natisniti.

Naznanilo. Od mnogih strani se mi je že razodela želja, da bi „Cvetnik slovenske slovesnosti“ kot berilo za višo gimnazijo v kratkem na svitlo prišel. Vsem čast. dopisnikom naj služi na znanje, da je gradivo (pesniško in prozaisko) za nj večidel že pripravljeno; nadjam se torej, da mi bo mogoče 1. snopič (celo delo izide v 3 snopičih, vsak po 8 pol) kmalo po novem letu v tiskarno poslati. Pri tej priložnosti prosim gg. slov. pisatelje, da mi pošljejo do novega leta (najpred mi bo treba liričnega in pripovednega gradiva v vezani in nevezani besedi) še kaj odrasli mladini pripravnih spisov vsakovrstnega zapopadka.

A. J.

*) Drugi natis II. snopiča se je ravnokar dogotovil in se v nekih dnevih razpošlje, I. snopič bo pa do mesca decembra t. l. v drugo natisnjen.